

The essence of the economic category “enterprise life cycle”

Yuliya Primush

Accounting, Economics and Human Resources Management of Enterprise Department, SHEI «Pridneprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture», UKRAINE, Dnipropetrovsk, Chernyshevskiy Street 24a, E-mail: golovko_yuliya@mail.ru

The different approaches to definition of « life cycle of the enterprise » category based on the studies of such foreign and domestic authors as I.A. Blank, L. Greiner, B.Z. Milner, J. Mazur, B. Shapiro, N. Olderogge, N.A. Rodionova, O.Y. Firstova, A.S. Koryagina, L. Ligonenko, O. Zamulin are examined in the article.

In a general sense the life cycle can be defined as a full period from enterprise opening till its liquidation. The term «life cycle» can also be applied to the product and industry. Knowledge of life cycle stages allows most likely to predict the enterprise development and identify its critical points, which increase risk. In general, the concept of life cycle is one of the least developed economic categories.

All terms of enterprise life cycle can be united into four general approaches:

The first approach is based on consideration of life cycle according to the specific technology of each enterprise.

In second approach authors examine product life cycle, which, as scientists note, sequentially passes such phases as adaptation, growth, maturity and decline

The third approach considers enterprise life cycle as changes of life cycles of enterprise competitive advantages.

In the fourth approach, life cycle of the enterprise is regarded as a consistent change in competitive strategies that take into account changes in the environment.

Having studied the interpretation of category and approaches to its definition, we consider the enterprise life cycle as a lifetime, the totality of stages in the enterprise development, each characterized by specific goals and objectives, characteristics, value aims, management problems solution of which influences on the enterprise viability and effectiveness.

Thus, we see that life cycle studying allows to ground the reasons for enterprise “common diseases” on different stages of lifetime and to prevent them with minimal damage or even avoid them.

Сутність економічної категорії “життєвий цикл підприємства”

Примуш Юлія

Кафедра обліку, економіки і управління персоналом підприємства, ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», УКРАЇНА, м. Дніпропетровськ, вул. Чернишевського, 24а, E-mail: golovko_yuliya@mail.ru

Виділені основні підходи до визначення категорії «життєвого циклу підприємства». Розглянуті різноманітні тлумачення цієї категорії. Запропоноване авторське визначення життєвого циклу підприємства.

Ключові слова – життєвий цикл, підприємство, підходи, категорія, тлумачення.

I. Вступ

Як показує практика, в умовах динамічного та нестабільного оточуючого середовища істотну роль у забезпеченні ринкової стійкості та конкурентоспроможності будь-якого підприємства відіграє ефективність управління його життєвим циклом. Підприємство, як і будь-яка система іншого походження та призначення, незалежно від форми власності, галузі та масштабів діяльності, підпорядковується циклічним законам життєдіяльності. Циклічний характер розвитку, притаманний усім без винятку підприємствам, змушує їх швидко адаптуватись до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі та проявляти гнучкість і динамічність, необхідні для їх стабільного росту.

II. Теоретичні підходи до визначення сутності категорії життєвий цикл підприємства

Перший підхід базується на розгляді життєвого циклу стосовно технології конкретного підприємства..

Другий підхід заснований на розгляді життєвого циклу товару, який, як зазначають більшість вітчизняних та зарубіжних авторів, послідовно проходить фазу впровадження, початкового та подальшого росту, зрілості та занепаду. В окремих випадках можна сказати, що підприємства проходять ті ж самі етапи розвитку, що й товари, які вони випускають.

Третій підхід полягає в тому, що життєвий цикл підприємства розглядають як зміну життєвих циклів його конкурентних переваг. Конкурентна перевага проходить у своєму розвитку 5 фаз життєвого циклу: зародження, прискорення росту, зрілості, уповільнення, росту та спад.

В останньому підході життєвий цикл підприємства розглядається у вигляді послідовної зміни конкурентних стратегій, які враховують зміни зовнішнього середовища. При цьому виділяють чотири основних типи стратегій конкурентної боротьби: експлерентна, яка орієнтована на радикальні нововведення; патієнтна, яка полягає у вузькій спеціалізації та випуску обмеженої кількості продукції високої якості й за

високу ціну; віолентна, яка спрямована на масовий випуск продукції та зниження витрат виробництва; комутантна, яка передбачає задоволення незначних ніш товарного ринку, які не можуть бути закриті віолентами та пацієнтами.

III. Тлумачення категорії «життєвий цикл підприємства»

Категорія життєвий цикл підприємства розглядалася такими зарубіжними та вітчизняними науковцями, як: І.А. Бланк, Л. Грейнер, Б.З. Мільнер, І. Мазур, В. Шапіро, Н. Ольдерогге, Н. Родіонова, О.Ю. Фірстова, А.С. Корягіна, Л. Лігоненко, О. Замулін.

У дослідженнях Л.Грейнера використовується поняття «життєвий цикл організації», що розглядається як сукупність п'яти фаз розвитку (еволюції), які закінчуються революційною кризою [1].

На думку Мільнера, життєвий цикл організації являє собою сукупність передбачуваних змін з певною послідовністю станів протягом часу. Застосовуючи поняття життєвого циклу, можна бачити, що існують виразні етапи, через які проходять підприємства, і переходи від одного етапу до іншого є передбачуваними, а не випадковими [2].

І. Мазур, В. Шапіро, Н. Ольдерогге підкреслюють, що підприємство у своєму розвитку проходить певні стадії, які називаються стадіями життєвого циклу підприємства. Життєвий цикл підприємства, за висновками науковців, - об'єктивна реальність, але відродження підприємства потребує суб'єктивних дій управлінського персоналу [3].

Н.Родіонова також розглядає життєвий цикл підприємства як певні закономірності у розвитку будь-якого підприємства, які можуть відрізнитися швидкістю перебігу та амплітудою рівня розвитку [4].

У праці О.Ю. Фірстової життєвий цикл підприємства трактується як окреслений у часі період діяльності підприємства, протягом якого воно проходить певні етапи розвитку [5].

І.А. Бланк визначає життєвий цикл підприємства як загальний період часу від початку діяльності підприємства до природного припинення його існування або відродження на новій основі (з новим складом власників і менеджерів, з принципово новою продукцією, технологією тощо) [6].

На відміну від багатьох інших дослідників життєвого циклу підприємств, С.В. Корягіна не ототожнює поняття життєвого циклу підприємства з поняттям загальної тривалості життя підприємства, а розглядає життєвий цикл підприємства як сукупність стадій, що створюють закінчене коло розвитку протягом певного проміжку еволюції підприємства, після якого його цінності і напрями діяльності можуть принципово змінюватися. Таким чином, загальна тривалість життя підприємства, на думку С.В. Корягіної, може включати декілька життєвих циклів підприємства [7].

Л. Лігоненко зазначає, що набув поширення та визнання запозичений з теорії менеджменту термін «життєвий цикл підприємства», під яким розуміють сукупність стадій, які проходить підприємство у перебігу своєї життєдіяльності від створення до ліквідації, кожна з яких характеризується певною системою стратегічних цілей і завдань, особливостями формування ресурсного потенціалу, досягнутими результатами функціонування [8].

Життєвий цикл визначається як проміжок часу від зародження ідеї про підприємства до його ліквідації [9].

Висновок

Вивчивши тлумачення категорії та підходи до її визначення, ми визначаємо життєвий цикл підприємства як час життя, сукупність стадій у розвитку підприємства, кожна з яких характеризується специфічними цілями і завданнями, характеристиками, однотипними ціннісними установками, визначеними управлінськими проблемами, від вирішення яких залежить життєздатність та ефективність діяльності підприємства.

Література

- [1] Greiner L. Evolution and Revolution as Organizations Grow./ L. Greiner// Harvard Business Review. – Harvard, 1972. – August. – 156p.
- [2] Мильнер Б.З. Теория организации: учебник / Б.З. Мильнер. – [3-е изд., перераб. и доп.] – М.: ИНФРАМ, 2002. – 558с.
- [3] Мазур И.И. Эффективный менеджмент: учеб. пособие для вузов/ И.И. Мазур, В.Д. Шапиро, Н.Г. Ольдерогге. – М.: Высш. шк., 2003. – 355с.
- [4] Родіонова Н.В. Антикризисный менеджмент/ Н.В. Родіонова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 223 с.
- [5] Фірстова О.Ю. Управління підприємством на основі його життєвого циклу/ О.Ю. Фірстова// 61-ша студентська наук.-техн. конф.: Зб. тез доповідей. – Львів: Вид-во НУ "Львівська Політехніка", 2004. – С. 73-75.
- [6] Бланк И.А. Управление активами/ И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2000. – 720с.
- [7] Корягіна С.В. Економічна оцінка та планування життєвого циклу розвитку підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук/ С.В. Корягіна. – Львів: Вид-во НУ "Львівська Політехніка", 2004.
- [8] Лігоненко Л.О. Антикризисное управление підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій/ Л.О. Лігоненко. – К.: КНЕУ, 2001. – 580с.
- [9] Замулін О. Концепция реальных экономических циклов и ее роль в макроэкономической теории/ О. Замулін// «Вопросы экономики». – 2005. – №1. – С.148-151.